ר"מ פתחו של היכל – פרק רביעי מדות – ר"מ לז.

ג כבר אמרנו בתמיד שתא נקראת ההרחקה שיש בין שתי הכתלים וכשתתכל בצורת ההיכל שביארנו תמצא בצפון ממשה הרחקות והם כותל מסבה ומקבה וכותל התא והתא וכותל ההיכל וכמותם בדרום לפיכך אמר שעל אלו הממשה הרחקות היו ממשה תאים ועל ממשה תאים [ג]שנייס והוא מה שאמר ממשה על גבי ממשה וממשה על גבי ממשה (**טז**) וכיוצא בו היה בדרום ואל יטעך שקרא אותם כותל ומקבה וכותל התא והתא וכותל ההיכל אמ"כ מזר וקראם כולם תאים לפי שהרחקה שיש בין שני הכתלים הוא התא וכולם תאים אבל כותל המסיבה וכותל התא וכותל ההיכל לא היה כותל קבוע אלא שני כותלים ומיניהם הרחקה כמו שביארנו ולקחת התאים היו שמות כגון שקרא השורה התחתונה מהם מסיבה ומית הורדת המים וזולתם כמו שכתבנו בצורה וכמו שזוכר בפרק זה וכשתתכל בצורה ג"כ תמצא מעבר שלשה הרחקות והם כותל התא והתא וכותל ההיכל והיו עליהן שלשה תאים ושנים על גביהם [ד]כן (**טז**): ומה שאמר כן לפשפש אחד ר"ל לתת שיש בו הפשפש הצפוני שבו נכנסין להיכל וזהו הפתח שהיה בצפונו של תא שהיה לו ממשה פתחים והתא הזה היה בשורה אמצעית מהתאים והוא שע"ג המקבה: [ה] **ד היצינ.** הם הגזוזטרות המקיפות להיכל מבחוץ והיתה גזוזטרא אמצעית יותר רחבה מן התחתונה והעליונה יותר רחבה מן האמצעית כדי שלא יהא אפשר להדבק בכותל והוא מה שנאמר כי מגרעות נתן לבית וגו' וכן היה מוקף כל ההיכל מבחוץ לכותל המסבה ג' גזוזטרות בצורה זו (**יז**): **ה** הקפה זו שמקיף ההיכל עד שיגיע אל העליה היא בתוך התאים המקיפים להיכל כמו שביארנו ובכשיו אמרו שהיתה עליה על ההיכל [ו]וקדש הקדשים ובקרקע עלייה היה דבר מבדיל בין קירוי ההיכל ובין קירוי קדש הקדשים: ועוד הוא פתח קטן ולפיכך אמר שעוד היה בקרקע העליה פתוח אל קדש הקדשים ליכנס בהם האומנים אל קדש הקדשים אם יצטרך לתקן שום דבר והואיל וזכרנו האומנים נאמר כאן שאם נצטרך בין בתוך ההיכל משמדלים ומכוונין שיהיה האומן כהן כשר ואם לא אפשר שלא נמצא אלא ישראל יכנס וכתבו בתוס' דכלים [פ"ח] הכל נכנסין לבנות ולתקן ולהוציא הטומא' מצוה בכהנים אין כהנים נכנסין ליים אין ליים נכנסין ישראלים מצוה בטהורי אין טהורי נכנסין טמאים מצוה בתמימים נכנסין בעלי מומין מצוה שיכנסו בתיבות אין שם תיבות יכנסו דרך פתחים: **ו** זכר מדת גבהו ואמ"כ יזכור מרכו ורחבו: ואותם הוא בנין אטום שבתים הקרקע יסוד ועליו מעמידין הכתלים: וכיוצ הוא פיתות והתפירות שמפתחים הבתים בסיד ובאבנים ולפעמים אומרים כיורין ויזכרין ר"ל פיתותין ויזורין: ודלף שם טיף המים מן הקירוי והיה נהוג אנשים בבמינם לעשות לבית שני קרויים קירוי למעלה מחבירו ומותנים בין שניהם מעט הרחקה וקוראים אותו החלל בית הדילפה על שם הדלף כדי שאם יטיף הקירוי העליון יעמדו מים באותו החלל: ומקרה קרוי [ז]הקורות בלבד: ומעזיבה היא הסיד והאבנים שנותנין על הקרוי וכבר פירשנו זה בסוכה: וכלה עורב מאבד העורבין לפי שהיה מקיף ההיכל למעלה מן המעקה מארבע רוחותיו בחשק [ח]של נחל גובה אמה חד כמו הסייף כדי שלא יבא עליו שום עוף על ההיכל מפני שנתחבים רגליו באותו הסייף ולפיכך קורין אותו כלה עורב ואע"פ שא"ל לאייר הרי זו טרח מה שנזכר בהלכה זו מגבהו של היכל והיא מלאיירת בשולי הדף (**יח**): **ז** צורת ההיכל באורך ורחב ואלו המדות הנזכרות כבר ישנו אותם בתחלת פרק זה וכשתתכל בו תמצא כל הכתוב בזה התבאר מאותה הצורה וכן כתוב בענין בית ראשון שארבו של היכל היה שתים ורחבו עשרים והיה קדש הקדשים שלישיתו כמו המשכן והוא עשרים אמה וההיכל מ': והכותל המבדיל בין ההיכל וקודש הקדשי' והוא הנקרא טרקסין היה בו פתח ועליו פרוכת מ' וגולל להם ספק בנית שני על עובי כותל הטרקסין אם היה נכלל עם הארבעים של היכל ויהיה רוחב הפרוכת מכותל מערבי עשרים ואחד אמה או היה מכלל קדשי הקדשים ותהי שפת הפרוכת בשלש בגמטוס ולפיכך נתנו עובי הכותל מחוץ למדת ההיכל וקדש הקדשים ונותנין עליו פרוכת מבפנים ופרוכת מבחוץ והיה הטרקסין בין שתי פרוכות והיה בין שתיהן אמה כמו שבארנו בתמיד [ט]מכפורים והיה כולו ר"ל כל ההיכל מאה על מאה היו מטין הבנין מעט לצד מערב וכשיגיע לצד המזרח מתרחב כדמות הארייה שהוא רחב מלפניו וצר מאחוריו כגון זה (**יט**):

הדרן עלך פתחו של היכל

ג [א]ושלשים ושמנה תאים היו שם חמשה עשר בצפון חמשה עשר בדרום ושמונה במערב שבצפון ושבדרום חמשה על גבי חמשה וחמשה על גביהם ושבמערב שלשה על גבי שלשה ושנים על גביהם [ב]ושלשה פתחים היה לכל אחד ואחד אחד להתא מהימין ואחד להתא מהשמאל ואחד להתא שעל גביו ובקרן מזרחית צפונית היו חמשה פתחים אחד להתא מן הימין ואחד להתא שעל גביו ואחד למסיבה ואחד לפשפש ואחד להיכל: **ד** [ג]התחתונה חמשה ורובד ששה והאמצעית ששה ורובד שבע והעליונה שבע שנאמר [א] היציע התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה: **ה** [ד]ומסבה היתה עולה מקרן מזרחית צפונית לקרן צפונית מערבית שבה היו עולין לגגות התאים היה עולה במסבה ופניו למערב הלך על כל פני הצפון עד שהוא מגיע למערב הגיע למערב והפך פניו לדרום הלך כלפי מערב עד שהוא מגיע לדרום הגיע [ה]כלפי הדרום והיו פניו למזרח היה מהלך בדרום עד שהוא מגיע לפתחה של עליה שפתחה של עליה פתוח כלפי הדרום [ה]ובפתחה של עליה היו ב' כלונסות של ארז שבהן היו עולין לגגה של עליה ובראשן פספסין מבדיל בעליה בין הקדש לבין קדשי הקדשים [ו] ולולין היו פתוחים בעליה לבית קדשי הקדשים שבהן היו משלשלין את האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדש הקדשים: **ו** [ז]והיכל מאה על מאה על רום מאה האותם שש אמות וגובה ארבעים אמה ואמה כיור ואמתים בית דילפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וגובה של עלייה מ' אמה אמה כיור ואמתים בית דילפה אמה תקרה ואמה מעזיבה וג' אמות מעקה [ז] ואמה כלה עורב ר' יהודה אומר לא היה כלה עורב עולה מן המדה אלא ארבע אמות היה מעקה: **ז** [ז]ממזרח למערב מאה אמה כותל האולם חמש והאולם אחד עשר כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים אמה אמה טרקסין [ח]ועשרים אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש [ח]מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסבה חמש והמסבה שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש ותוכו עשרים אמה [ט]כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ובית הורדת המים שלש אמות והכותל חמש אמות האולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות [י]ששם גונזים את הסכינין 'והיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר [יב]הוי אריאל [אריאל] קרית חנה דוד מה ארי צר מאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו:

הדרן עלך פתחו של היכל

מסורת הש"ס

[א] פסחים כו., ב) [יומא נב.], ג) [מ"ק ט. וש"נ], ד) כ"ב סא ע"א.

שיטה מקובצת

[א] הגיע לדרום הפך פניו למזרח: [ב] טרקסין עיין בערך טרקסין אות ט' ובפ"ח דכלאים ה' ה': [ג] תאים היו חמשה תאים שניים: [ד] על גביהם ומה שאמר וכן לפשפש: [ה] [ו] אלו היצועים: [ו] ההיכל ועל קדש אות ר' נמוחק: [ז] קרוי הנחת הקורות: [ח] בחשק נ"א ב) דקרע של: [ט] מכפורים נ"א ג) מקרשין:

חשק שלמה על שיטה מקובצת

[א] נראה ע"ל היצינ. אלו היצועים הם סגזוטרלות. ב) אולי נ"ל דוקרן של כרזל. ג) לא נמצא בקדושין וש"ס.

תורה אור השלם

א) הַיְצִיעַ הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַתִּיכֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לְבִלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת:
[מלכים א' ו, ו]

ב) הוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָּוִד סְפוּ שָׁנָה עַל שָׁנָה חַגִּים יִנְקֹפוּ: [ישעיה כט, א]

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ד מהל' בית הבחירה הלכה י:
ה ב מיי' שם הלכה יא:
ו ג מיי' שם הלכה ט:
ז ד מיי' שם הלכה יב:
ח ה מיי' שם הלכה יג:
ט ו מיי' שם הלכה ג:
י ז מיי' שם הלכה ד:
יא ח מיי' שם הלכה ה:
יב ט מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הל' טו:
יג י מיי' פ"ד מהל' בית הבחירה הלכה ט:

פי' הרא"ש

ג יתא. תדרי תדרים קטנים היו שם סביב ההיכל וקדש הקדשים: **ואחד למסיבה.** מפרש לקמן: **ואחד לפשפש ואי' להיכל.** כדאמרי דבנן לעיל דנכנס מן הפשפש לתא ומן התא להיכל: **ד התחתונה חמשה.** התא היה בתב ה' מדרום לצפון: **ורובד ששה.** עובי הכותל של היכל היה שש אמות עד מקרא התא ולו היה מתקצר אמה כדכתיב [מ"א ו'] כי מגרעות נתן לבית סביב והיה ממש בהתקרה עליו והייט דקתני והרובד שש והאמצעים ו' עם הרובד והעליונה ז' עם הרובד וכותל ההיכל היה עמוד ה' ותא דתנן לקמן [מ"ז] וכותל ההיכל ו' הייט כעגל התא האמצעית: **ה ומסבה היתה עולה.** המסבה זו לא היתה מדרגה עלה כמו עגולים אלא מדרגה אלקה היתה ומהלכת ממזרח למערב על פני כל הצפון ונקרן צפונית מערבית היו עולים על הגגות התא וכהגיע למערב הסך פניו לדרום ומהלך על התא כלפי המערב עד שמגיע לדרום: **הגיע לדרום הפך פניו למזרח והיה מהלך בדרום עד שמגיע לפתחה של עליה.** שהיתה פתוחה לדרום וכל פתחי הבניינים הכל בנתב מיד ה' דאל"כ למה לא עשה פתח העליה בצפון ולא היה צריך להקיף המערבי: **ובפתחה של עלייה מחוץ היו כלונסאות.** גדולים ותקוע בהם מקום מעמד רגל לעגלות ולבדת בהן: **ולולין היו פתוחין.** כתלולים שבין בית לעלייה כך היתה בתקרה מוריק והיו משלשלין בהן האומנין בתבות שיש בהן ג' מחילות ויושבין בהן ואע"פ שאין בו מעילה לפיכך מיסת אינה: **ו והיכל ק' על ק'.** בגאוך וברוחב בגאוך עם האולם ואתים כדפרש' וברוחב לא כל ההיכל אלא מקום האולם: **האותם ו' אמות.** י"מ אותם יקוד ולא נסירא דלשון אותם לא משמע הכי ועוד למה מנה דיקוד שתתא הקרקע ואינו נראה בכלל בנין גוהה הבית ועוד א"א דבנין גדול בזה לא היה לו יקוד אלא ו' אמות ונראה דיקוד לא קתביב אלא לאחר שעלה הבנין מהארץ היה כולו אטום אלא מלא ו' אמות וזהו הולפה גבוה עד העליים ו' אמה: **אמה כיור.** ליל פרחים מלייריס קביב בתב אמה באבנים גדולות לבנין ושקעם בסומה והבינתו קורה גדולה על האבנים לתת עליהן קורות הקרקה לבלתי אחוז בקורות הבית: **ואמה תקרה.** שני הקורות והנסרים שעליהן: **ואמה מעזיבה.** עפר וגלפה: **ואמה בלה עורב.** טבלאות של כרזל וגם קטעות מסמרות מדין למנוע את העורבים לשכון שם אלא יבאו את הטומאה וכן היו על כל גג ההיכל ומערוך פי' שהיה צורה להבנים הטעשות בדרך שעשין שומרי הפירות: **ז אמה טרקסין.** היא מחילה המבדלת בין ההיכל ובין קדש הקדשים והיא היתה מחיצה אבנים בנית ראשון ובמה שני שהיה גבוה יותר מהראשון ולא היה יכול לעמוד בנין רוחב אמה ולהוסיף על הבנין ג"א עשו כ' פרוכות ובינתן אמה ונקרא טרקסין על שסוגרו בעד הלטאות שנתנו בסיני לשון טרוקי גלי [ברכות כח.]: **מן הצפון לדרום.** כותל ההיכל ו' והתא ו' כנגד תא האמצעי שהיה ו' קתביב כותל ההיכל שהיה ו' כדפרשתי לעיל: **ובית הורדת מים ג'.** היה מקום שמי נפתות ומשכין דרך שמאל שם בגזורות ועלו ליים שעשה שלמה לבית הטבילה: **בית החליפות.** שאותו העודף נקרא חליפות: **מאחוריו.** לצד מערב כי היו שם חלטות וגנזו בהן הסכינין וכתיב בעזרא [ז' ט'] ממלפים תשעה ועשרים והייטו בגין צר מאחוריו ע' ורחבה מלפניו ק':

הדרן עלך פתחו של היכל

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - לט מעילה, קינים, תמיד, מידות תלמוד בבלי עמוד מס : 73 הודפס ע"י אוצר החכמה
Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com